

ZESTIENDE HOOFDSTUK

Hoe de Klauwaarts scheidten. Wat er in eene taveerne gebeurde.

Deze gebeurtenis had stoornis gebracht in de tafelgesprekken.

— Hebt ge niet onvoorzichtig gehandeld? vroeg Borluut aan Jan Breydel. Die Leliaartszoon kan u veel kwaad berokkenen.

— Ge hadt hem moeten ophangen! riep de Dammenaar, die nog eenige bekers wijn geledigd had, naar hij voorwendde, om zijne diepe ontroering wat te stillen. Ja ophangen! Dood is dood! Hingen alle Leliaarts aan een eindeke koord te spartelen, de Fransche koning zou zijn spel moeten staken. 't Ware een gemakkelijk zaakje geweest. Een haak in den muur... een strop... en die spion ware voor eeuwig van zijne bespiedingslust verlost. Of ziet ge niet gaarne eene galg?... Wel, met eens bij middel van een scherp mes zijne ribben te betasten, hadden we denzelfden uitslag verkregen.

Vele dischgenooten schoten in een luiden lach. We zeiden het reeds: de tijden waren ontzettend ruw en meedoogenloos. Zich van zijn vijand ontmaken, bloed vergieten zonder genade, dat beschouwde men als iets gansch natuurlijks. En we mogen wel eens met die zeden kennis maken, om beter onze eeuw op prijs te stellen. Die goede oude tijd is voor zoo velen eene geliefkoosde uitdrukking, om op de hedendaagsche samenleving te schimpen.

Jan Breydel gaf geen antwoord op de gezegden van den Dammenaar, doch sprak tot Borluut:

— Ik heb den jonkman laten gaan, om aan de Leliaarts te toonen, dat wij hen niet vreezen. De vijanden mogen bemerken dat we ons sterk gevoelen en gerust den strijd afwachten.

— Ik had hem kunnen opeischen, viel nu een schepene van Damme in. Doch ik wilde van mijn recht geen gebruik maken, omdat het hier

vooral eene zaak gold tusschen vriend Breydel en den heer van Syssele. Zulks is de reden, dat ik mij geenszins verzette tegen de uitspraak van den deken.

— Ophangen, ophangen ! kreet nogmaals de Dammenaar. Geen medelijden ! Ze zullen ons ook niet sparen. En hij bezegelde die woorden met eene nieuwe teug. Ik kan mijn beker tusschen twee ademhalingen ledigen, pochte hij. Ja, drinken als de beste, doch wanneer 't er op aankomt een Leliaart te tuchtigen, dan sta ik evenmin van achteren. 't Spijt me, dat die luisteraar weg is. Liever zag ik hem daar in 't deurgat, met een bandje rond zijn nek.

Anderen maakten zich vroolijk met den beschonkene.

— Zulke kerels zijn eigenlijk schadelijk voor onze partij, zei de deken der beenhouwers tot Borluut, op den zwetser doelende. Praats genoeg, maar als de nood dringt, dan blijken die gasten een schaapskop en een hazenhart te bezitten !

— Nu wordt het nog beter ! mompelde een schepene van Damme, naar een gebochelden dwerg wijzende. «Jooske de zot» komt binnen. Hij hoopt hier drinkpenningen in te oogsten. Ha, hij begint zijne kunsten al ! Ik kan het hem moeilijk verbieden, want hij handelt geheel volgens de gewoonte onzer stede.

Een klein, koddig manneke, mismaakt van lijf maar met schranderen blik was inderdaad in de zaal getreden. Velen ontvingen hem met vroolijke gebaren.

— 't Is hier beter dan bij mijn grootje thuis, riep Jooske, met de lippen smakkend. Schiet er niets voor mij over ? Och arme, mijn buikske is zoo hol ! En tot bewijs trommelde hij er met beide handen op.

Een der gasten wierp een stuk pastei, dat de dwerg handig opving. Hij dankte met eene potsierlijke buiging, daarbij zwierig met zijne muts zwaaiende.

— Bij een brok hoort ook een slok ! hernam hij. Van het water der fonteine ¹⁾ op de Markt, krijg ik altijd krampen in het lijf.

— Kom hier Jooske ! riep de beschonken Dammenaar. En toen de ongelukkige genaderd was, goot de bedronken burger zijn slachtoffer den inhoud eener bierkan in den nek, welke laffe daad door velen met luid gelach begroet werd.

De bultenaar schold zijn plaaggeest voor al wat leelijk was. Nu werd de Dammenaar boos en wilde den dwerg mishandelen. Maar 't ventje

1) Op de Markt stond eene groote pomp, waarvan de kraan nog op het stadhuis te Damme bewaard wordt. Reeds in 1270 bezat deze stede eene waterleiding ; het water kwam uit de vijvers van Male. Een weg van Damme naar Male heet nog, pijp-weg, (pijp = buis).

schoot onder zijne beenen weg en ging voort den man met ruwe woorden te verwijten.

— Ik ben een eerbaar burger, tierde de Dammenaar en eisch, dat het gedrocht voor zijne onbeschaamde redens gestraft zal worden. En in snorrende, snoevende taal voer de kerel uit tegen allen, die ordentelijke lieden belasterden.

Intusschen had men Jooske iets in 't oor gefluisterd. Terwijl de Dammenaar nog steeds aan 't brabbelen was, naderde de dwerg stillekens zijn zetel. En eensklaps rolde de beschonken redenaar met zijn stoel omver, terwijl Jooske jubelend de zaal ontvluchtte.

't Duurde lang eer de poorter uitgeraasd was.

Tot zijn spijt bemerkte deken De Coninc, dat het lijkmaal op ergelijke wijze eindigen zou.

— We mogen de woning, waar heden morgen onze doode lag, niet oontereen, dacht hij. En de hoofdman der wevers besloot het sein van vertrek te geven, door zelf het eerst heen te gaan.

De éénoogige Klauwaart stond op en sprak :

— Vrienden, de tijd dringt tot scheiden. 't Was heden een droevige en toch een goede dag. Helaas, we zullen er ons moeten aan gewennen, dat vader en vriend Jacob niet meer tot de levenden behoort ! En toch is hij niet dood voor ons ! Zijn woord leeft voort. Van morgen, toen deze stede gevuld was met belangstellenden, die eene laatste hulde brachten aan den gestorvene, toen bemerkten wij, dat zijn arbeid reeds goede vruchten draagt. De Vlamingen voelen, dat ze zich niet mogen laten bedriegen door de beloften van een vreemden koning ; dat ze zich evenmin mogen laten verblinden door de zoogenaamde beschaafde manieren der Franschen. Ons volk weet dat de vrijheid de kostbaarste schat is. Het begrijpt, dat het groot zal worden en blijven door onderwijs, door goede zeden, door vlijt, door eendracht.

Maar vrienden we worden bedreigd ! Het gevaar is vreeselijk ! We moeten pal staan. En laten we beginnen met te luisteren naar goeden raad ! Doch als 't oogenblik daar is, ook 't wapen in de vuist.

Wanneer we nog eens vereenigd zijn, zal het waarschijnlijk wezen, om te strijden voor land en volk, huis en haard. En daarna... zullen we daarna nog wel allen samen komen ? Wie onzer zal slapen in den grond, dien hij met zijn bloed drenkte ? Broeders, de tijden zijn ernstig ! Laten we het toch niet vergeten ! Ernstig... sta mij toe het te herhalen, het u op 't harte te binden ! Door lichtzinnigheid heeft Vlaanderen moeilijke dagen beleefd. Welaan, dus 't hoofd fier omhoog, en 't gemoed vol betrouwen.

En dapper gestreden, zooals van Maerlant het deed met zijne wonderne penne... voor de verheffing van ons volk !

Deze rede maakte een diepen indruk. 't Scheen dat ieder voelde, dat dit lijkmaal niet mocht ontaarden in eene bras- en zwelgpartij, zooals bij dergelijke gelegenheden maar al te dikwijls het slot was.

Ernstig!... Ja de tijden waren ernstig! En zwijgend drukten de stoere Klauwaarts elkander de stevige hand.

Met strakken blik gingen ze heen, door de straten van 't warrelende en woelende Damme.

Breydel en De Coninc, met nog enkele Brugsche burgers, keerden samen huiswaarts langs den grooten weg, die Damme met Brugge verbond.

't Schemerde reeds en de vrienden stapten snel voort.

Eensklaps trad een man eerbiedig op hen toe. Zijne kleeding was van ruwe stoffe vervaardigd. Lange haren golfdan over zijne schouders. De vreemdeling hield de muts in de hand.

— Wat is er, kameraad? vroeg Breydel. Vraagt gij een aalmoes? Zijn er dan nog bedelaars onder de muren van het rijke Brugge?

— Neen, heer deken, ik strek de hand niet uit om een geldstuk. Godlof! ik verdien mijn brood voor vrouw en kinderen. Maar ik wil u waarschuwen voor een gevaar. Een boogscheut van hier staat een taveerne « De Gulden Helm ».

— Ja, bij Rien, den ossenkoopman.

— Daar zijn eenige heeren samen, ging de andere voort. Ze willen u afwachten en vermoorden. Ik werk bij Rien. Riens vrouw heeft iets van het plan vernomen en gebood mij u te komen verwittigen. Daar is een wegelke, heer deken, Laat er mij u mogen langs geleiden! In weinig tijds zijt ge te St. Kruis en ge kunt zoo de stad bereiken, zonder voorbij de taveerne te gaan.

— Een omweg doen voor Leliaarts, riep Breydel spottend. Dat zal van een Klauwaart niet gezegd worden!

— Ze zijn getienen, heer.

— En wij gezessen! Zes Klauwaarts tegen tien Leliaarts, wat dunkt u, vrienden?

— De zegen is ons! kreet een Brugsche poorter.

Neen, we ontvluchten de twistzoekers niet, sprak thans ook De Coninc.

— Laat alles aan mij over! hernam Breydel. We gaan die baanstroopers een leske geven. Volgt mij!

— Vriend, niet overhaast! liet de deken der wevers zich hooren.

— Gij zult tevreden zijn, Pieter, riep Breydel lachend. En deze goede man heeft eene belooning verdiend!

— Neen, heer, wedervoer de vreemdeling. Ik heb mijn plicht gedaan en mag daarvoor geen geld aanvaarden.

— Ik wil u ook niet betalen, zei de hoofdman der beenhouwers. Maar ge staat mij toch toe, uwe vrouw en kinderkens te trakteeren. Neem aan en maak uw gezin blijde en drink al eens op de gezondheid van Breydel en van alle Klauwaarts.

Hij duwde den nederigen zwoeger een muntstuk in de hand.

— En nu vooruit, naar de taveerne! Ik heb een kostelijke grap bedacht, verzekerde de oom van Arnold.

Inderdaad zaten een tiental Leliaarts in de herberg van Rien, den ossenkoopman. De zoon van den Sysseelschen heer was bij hen; de jonker had de geleden angst reeds vergeten en sprak van niets anders dan van wraak. Hij wist, dat de meeste Bruggelingen met den noen stedewaarts gekeerd waren en hoopte, dat Breydel slechts met weinige vrienden volgen zou.

De drukte op de baan was verreweg gestild en het tijdstip scheen gunstig, om den deken der beenhouwers aan te vallen.

De edellieden waren opgewonden door den wijn en brulden allerlei uitdrukkingen en zinsneden, welke maar weinig bij hun stand pasten. Nu en dan ging een hunner zien, of de verwachte poorters nog niet naderden.

Reinier, de Sysseelsche jonker, bedwong slechts met de grootste moeite zijn ongeduld.

— Ha! zag ik dien Brugschen beenhouwer maar dood voor mijne voeten liggen! riep hij gedurig. Geen genade... maar de dood, onverbiddelijk! De hoon, mij en den adel geschied, moet gewroken worden.

— Met bloed! kreet de heer van Wijnghene.

— Met bloed! herhaalden de anderen.

Maar de tijd viel het gezelschap zoo lang.

— Ze zullen laat komen, hernam Reinier. Die kerels drinken ongehooflijk. Te beter! zoo vallen ze zeker in onze handen, terwijl de weg eenzaam is.

De heer van Wynghene hief dan een spotlied op de dorpers aan; de anderen stemden in en luid klonk het:

Wij willen van de kerels zingen,
Zij zijn van kwaden aard,
Zij willen de ruiters dwingen
Zij dragen een langen baard.

Hun kleedren die zijn al ontnaaid
Een hoedje op hun hoofd gekapt.
't Kaproen staat al verdraaid.
Hun kousen en hun schoen gelapt,
Wrongelen. wei, brood ende kaas.
Dat eet hij al den dag.
Daarom is de kerel zoo dwaas.
Hij eet meer dan hij mag.

En die edelen zongen voort, de verzen, waarin de kerels beschimpt werden. Sommige regels werden bijzonder luid uitgebruld, als :

Ter kermisse wil hij gaan,
Hij denkt dat hij is een graaf,
Daar wil hij 't al ommeslaan,
Met zijn verroeste staaf.

En vooral het slot klonk huilend :

Men zal ze slepen en hangen,
Hun baard is al te lang.

Eensklaps werd 't gezang gestaakt. Een man was langs achteren in de taveerne gekomen en stond nu dreigend voor de edelen. Deze herkenden Jan Breydel.

— Hier ben ik ! zei de deken kalm. Ge verbeidt mij, nietwaar ? Kom af ! En onmiddellijk liet hij er op volgen, als gebood hij tot eene gansche bende beenhouwers, die buiten stonden : Macecliers, houdt u gereed, wapens in de vuist ! Veertig langs achter, de overigen blijven voren !

De Leliaarts bezagen elkander met oogen, waarin hevige schrik te lezen was. De zoon van den heer van Sijsssele had zich achter de schenkbank verborgen en voelde langs alle kanten 't angstzweet uitbreken.

De heer van Wynglene scheen de eenige, die aan weerstand dacht. Met den degen in de hand trad hij op Breydel toe. De deken vatte snel eene houten zitbankje op en gaf den edelman zoo'n fermem stoot in de borst, dat de aanvaller languit achterover rolde.

— Makers, kreet de Klauwaart, houdt u gereed ! Men begint den strijd. Ha ! vervolgde hij tot zijne vijanden, ik werd dus goed ingelicht. Gij wachtet mij hier af ?

— Neen, neen ! kermden eenige jonge edelieden. Wij hadden geen boos opzet.

— Ge liegt ! donderde Breydel.

Bij den klank dier machtige stemme kromp de Sysseelsche Leliaartszoon ineen onder de schenkbank, Zijn angst nam nog toe, toen hij den deken hoorde roepen : En waar is de gast, die dezen middag voor spion speelde. Ha, hij is niet bij u ! Hij heeft wijs gehandeld, want moest ik hem vinden, hij zou ervaren dat de derde ontmoeting de slechtste is. Leliaarts ik sta hier!

WILLEM VAN SAEFTINGHE.

De heer van Wynghene was recht gekropen en wreef over de bezeerde lichaamsdeelen. Hij ook rilde, toen buiten een verward lawijt opsteeg.

— Deken, mogen wij komen? scheen daar een gansche schare te roepen.

In werkelijkheid stonden er slechts Breydels vijf vrienden en eenige boeren, die op verzoek der Bruggelingen, met genoegen hun luidste keelklanken leenden, om den edellieden schrik aan te jagen.

— Ik heb uw gezang afgeluisterd, vervolgde Breydel, en wil thans ook een liedje laten hooren. Met forsche stem zong hij :

Ik wil van den Kerel zingen
Al met zijn langen baard,
Hij laat geen ridder hem dwingen
Ontembaar is hij van aard.
En of zijne kleederen ontnaaid zijn,
Zijn hoofd met een hoedje bekapt,
En mag zijn kaproen ook verdraaid zijn,
Zijn kousen en schoenen gelapt ;
Al eet hij maar wrongelen, kaas, ende brood,
Al slaapt hij op stroo en kruid ;
Vrij als een veulen, kent hij geen nood,
En lacht de ridders uit.

Hij is een vrijman geboren,
Ter zee, op het veld, of in 't bosch,
Waarom zou geen plek hem bekooren,
Geen akker voor paard of os ?
De ridder heeft alles genomen,
Men kruipt als hij gebiedt,
Bij duinen en vlakten en stroomen,
Dat doet de Kerel niet !

Zij willen den kerel doen grijnzen
Al dravende over het veld,
Hij is koener dan ze peinzen,
Hij beeft voor geen geweld.
Zij willen hem slepen en hangen,
Te lang is hun, zijn baard,
O ridders, als hij u moet vangen,
Wie weet hoe gij dan vaart ¹⁾).

— Hebt ge dat verstaan ! riep Breydel. De kerel wordt u geen slaaf !
En nu zullen wij u nog sparen, al zijt ge in onze macht. Doch we stellen
eene voorwaarde : op de knieën ! op de knieën ! Zoo dikwijls hebt
ge een werkman, een zwoeger doen knielen voor uw beul of uw dienst-
overste, dat ik thans ook 't schouwspel genieten wil, u voor mijne voeten
te zien !

De edellieden aarzelden. Op de knieën... voor een poorter... een laat
in hunne oogen ? Maar weer brulde men aan voor- en achterdeur :

1) Zie aanhangsel.

— Deken, hebt ge ons niet noodig !

En de verschrikte vrienden van den Sysseelschen jonker gehoorzaamden Breydels bevel.

— Verachtelijke ellendelingen ! kreet de deken. Ge knielt voor een vijand ! Een Klauwaart zou zich dood vechten !

En met een spotlach verliet hij de herberg. De Bruggelingen vervolgden vroolijk hun reis en kwamen veilig in de stad aan.

— Is hij weg, is hij werkelijk weg ? vroeg Reinier, bleek als de dood, uit zijn schuilhoek komend.

— Ja, hij is weg... hij ligt niet dood voor uwe voeten, hoonde de kasteelbewoner van Wynghene. Deze was verbeten op den jongeling, wiens schuld eigenlijk de smadelijke bejegening veroorzaakt had.

En toen nu Rien vertelde, dat er maar een tiental mannen rond het huis gestaan hadden, barstten de vrienden schier van spijt en schaamte.

Ze zonnen op wraak. Maar den volgenden dag kwam er een bevel van den Franschen overste, die het een en ander vernomen had over de onlusten tusschen Leliaarts en Klauwaarts, een bevel, dat aan de edellieden voorloopig alle vijandelijkheden onmogelijk maakte.

— Ge dient aldus de zaak van den Franschen koning niet, schreef de vreemdeling. Werk liever mee om 't volk in slaap te wiegen... weldra breekt de oorlog uit... en dan is de overwinning voor ons gemakkelijker.

Wachten dan maar, tot de krijg herbegon, de krijg tusschen den Franschen koning en den Vlaamschen graaf... en waarin, o schande !... de eerste op de hulp mocht rekenen van Vlaamsche edellieden !

Maar 't volk liet zich niet in slaap wiegen !

A. HANS

GROENINGHE

PENTEEKENINGEN VAN EMIEL WALRAVENS

TWEEDE DRUK

*« Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal en zijn roem, »*

(H. CONSCIENCE.)

L. OPDEBEEK, -- UITGEVER -- ANTWERPEN

WILLEM VAN SAEFTINGHE.

— Neen, oom. Doch ik achtte dit genoeg, om u te waarschuwen, bij het naar huis keeren toch op uwe hoede te wezen.

— Ik beloof het u, Arnold. Gij gaat nu zeker naar Brugge terug?

— Onmiddellijk, Aleida en Flip wachten mij buiten.

— Zeg tegen uwe moei, dat ik tijdig in de stad zal wezen.

De jongeling verliet de zaal. Bij de deur bemerkte hij een bedelaar, die haastig door eene zijgang wilde wegsnellen.

— Die voert iets kwaads in zijn schild, dacht Arnold en vlug sprong hij den kerel achterna. Hij greep hem bij den kraag.

— Wat moet ge hier? vroeg Breydel's neef op gebiedenden toon.